

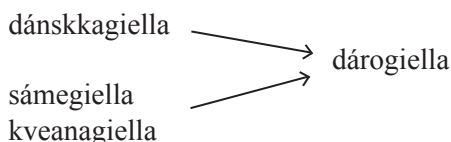
SÁMI BÁIKENAMAID DÁRUIDUHTTIN UNIOVDNAÁIGGE JA DÁROGIELA NAMAID LONENVUOGIT

1. Dáruiduhttin guovtti mearkkašumis

Go Norggas biddjojuvvojedje johtui dáruiduhttindoaimmat 1800-logu gaskkamuttu rájes, de maiddái sámi báikenamaid dáruiduhttin lei oktan guovddáš oassin eiseválddiid assimilerenpolitihkas. Tearbma *dáruiduhttin* lea dattetge álggus adnojuvvon mearkkašit dárogiela ja dáčča kultuvrra nanusmahttima dánkalaš váikkuhusaid vuostá. Čállingiella, mii adnui Norggas, galggai dáruiduhttojuvvot. (Torp & Vikør 2003: 122–126.) Dan dihte tearbma *dáruiduhttin* ii mearkkašan álggus etnikkalaš vehádagaide čuočcán assimilerenpolitihka, muhto dáruiduhttimiin oaivvilduvvui álggus dáčča kultuvrra ja giela earráneapmi dánkalaš váikkuhusain. Dárogielas lei dábálaš gohčodit *dáruiduhttimin* (dá. *fornorskning*) dan proseassa, mas lei sáhka dáruiduhttit dárogiela lagabui suomaniidda eret dánkagiela váikkuhusas.

1800-logu gaskkamuttu rájes mearkkašišgođii *dáruiduhttin* maiddái dan vehádatpolitihka, man ulbmilin lei assimileret etnikkalaš vehádagaid riikii nátionálastáda mearridan eavttuiguin. Seip (1994: 289; 1997: 130–132) dulko ma mielde jagi 1848 Stuoradikki mearrádus čielggadišgoahtit sámiid ja kveanaid dárogiela oahpahusa mearkkašii vuodustusa dáruiduhttinpolitihkkii vehádagaid vuostá. Sámiid eallinvuohki lei olggobealde dáččaid sivilisašuvdnaipmárdusa, ja dat bealistis dagahii, ahte dáruiduhttinulbmiliid šattai dađistaga álkit ákkastallat. Dáruiduhttinpolitihka ulbmilin lei nátionála integrašuvdna, ja čuvgehusa sivilisašuvdnaideálaid vuodul šattai guovddáš áigumuššan čuvget “villa sámi čeardda”. Niemi mielde (2003: 11) dáhpáhuvai vehádatpolitihkalaš áigeearru jagi 1860 sulaid Norggas, muhto dan politihkkii lei láchčon gal vuoddu juo nupelogi jagi das ovdal. (Gč. maiddái S. Pedersen 2001: 318–320, 337–341.)

Dan dihte *dáruiduhttin* oačču guovttilágan mearkkašumi 1800-logus. Álggus dat mearkkašii dáčča identitehta nanusmahttima ja sirrema dánkalaš hegemoniijas. Go nationalisttalaš ideologiiija nanusnuvai Norggas, ii lean šat sadji eará álbmogiidda iige eará gielaide. Vehádagaid assimileren šattai diđolaš politihkkan, ja tearbma *dáruiduhttin* govččai dál maiddái daid doaimmaid. Gielaide ektui dán proseassa ulbmila sáhtta govvet čuovvovaččat:

Govus 1. 1800-logu gielalaš dáruiduhttima ulbmilin lei álggus dáruiduhttit Norggas girjegielan adnojuvvon dánskkagiela eanet dárogiela suopmaniid miel giellan. 1800-logu gaskkamuttu rájes ulbmilin šattai maiddái assimileret vehádatgielaid dárogiellii.

Gielalaš dáruiduhttima mihttomearrin šattai nationálastádii mihtilmas politihka mielde “okta stáda, okta giella” -ideologiiija. Dán artihkkalis guorahalan dán politihka váikkuhusaid sámi báikenammageardái.

1.1. Sámi báikenamaid diđolaš dáruiduhttin 1870-logu rájes

Báikenamaid dáruiduhttin mearkašii seamma láhkai go eará dáruiduhttinge guokte sierra ášši. Álgoálggus go lei sáhka báikenamaid dáruiduhttimis, de dat mearkašii dárogiela báikenamaid heiveheami dánskkagielas eanet dárogiela iežas suopmanvuodu miel čállinhámiide. Go giellagažaldat šaddagođii áigeguovdilin 1830-logus, lei maiddái báikenamaid dáruiduhttin, namalassii álggus dánskkagielas dárogiellii, áigeguovdilis fáddá. (Torp & Vikør 2003: 293.) Indrebø (1927: 25) sániiguin dat proseassa lei dárogiel báikenamaid ruovttoluotta nationaliseren, *tilbakenasjonalisering av stadnamni*. Gáibáduš čállit báikenamaid dárogiela iige šat dánskkagiela čállinvuogi mielde bohciidii namalassii oktanaga dáččaid nationála murránemiin ja nationála ja kultuvrralaš iehčanasvuoda jurdaigiiguin. (Helleland 1992: 96–97.)

Nubbi ceahkki báikenamaid dáruiduhttimis lei dat, go sáme- ja suomagiel namaid álge diđolaččat dáruiduhttit, namalassii rievdadit daid dárogiellii. Eanaš sámi guovlluid báikenamat adnojuvvojedje dušše fal sámegillii eaige daidda namaide lean buohtalas dárogiel namat. Danin biddjojuvvojedje johtui báikenamaid rievdadandoaimmat, maiguin sámi guovlluide diđolaččat ráhkadišgohte dárogiel báikenamaid. Dán proseassa gohčodan sámi báikenamaid dáruiduhttimin.

Dárogiela namaid ráhkademiin ja vuoruhemiin áсахuvvui gielalaš govva, mii galggai nannet Norgga territoriála gova ja dáčča ássanhistorjjá, man ledje diđolaččat hábmeme sámi guovlluin. Uniovdnaáiggi báikenammamearrádušat čájehit, man dehálažžan báikenamat adnojuvvojedje nationálastáda huksenproseassas. Eanavuovdindoaimmaid olis stivrejuvvon báikenammaatnu čadnojuvvui oktii dáčča ássanhistorjjá čállimiin. Báikenamaid vehkiin huksejuvvui govva dáčča fásta ássamis maiddái sámi guovlluin. Kárttaid mearkašumis

nationálastádii lea Häkli (1999; 2003: 190–191) fuomášuhtán deaivilit, ahte kárttat doibmet našuvnna ovttastahtti symbolan ja dan historjjá muitaleaddjin. Luohttámuš kartográfalaš giela objektivitehtii ja bealátkeahthesvuhtii lea váikkuhan dasa, ahte kárta lea šaddan hui dehálaš nationála didolašvuoda huksejeaddjin. Go kárta lea vuos sajáiduvvan almmustuvvan teakstan, kárttas lea auktoritehta, man sáhtta leat váttis rievdadit. Kárttat leat namalassii auktoritatiivvalaš ihtagat, mat nannejit ja legitimerejit status quo. (Harley 1989: 14.) Norgga báikenamamahistorjá čájeha jura dan, man nanu auktoritehta dáruiduhttojuvvon báikenamain ain lea ovdamearkka dihte luoddagalbbain, kárttain ja maiddái iešguđegelágan hálddahušlaš oktavuodain.

Guorahalan dán artihkkalis daid gielalaš vugiid, mo dárogiel báikenamaid ráhkadedje dakkár lokalitehtaide, main lei dušše fal sámi namma njálmmálaš anus. Go dárogiel báikenamat ráhkaduvvojedje didolaččat eiseválddiid politihkalaš mearrádušaid vuodul, de dákkár nammabidjan gohčoduvvo *politihkalaš nammabidjamin*. Dan ulbmilat leat politihkalaččat ja ideologalaččat stivrejuvvon ja danin dat lea earalágan proseassa go *álbmotlaš nammabidjan*, mas lea vuodđun nammaservodaga siskkaldas dárbu bidjat man nu lokalitehtii nama.

Gidden dás fuomášumi erenoamážit Norgga davimus fylkka, Finnmárkku báikenammagearddi dáruiduhttima álgoáigái, man ráddjen dás guoskat erenoamážit Norgga ja Ruota uniovdnaáiggi loahppageahčái, namalassii 1870-logus gitta 1905 rádjai. Čájehan dás maiddái, mo sámi namaid dáruiduhttin-doaimmat biddjojuvvojedje johtui Finnmárkkus 1800-logu loahpas ja makkárin virggálaš anu nammagearddi hábmegohte. 1890-logus addojuvvojedje olggos vuosttaš topográfalaš kárttat Finnmárkkus ja dát kártaráhkadeapmi álggahuvvui Máttá-Várjjagis, mii lei Norgga nuorttimuš oassi. Njávdáma guovllu kárta lei vuosttaš virggálaš topográfalaš kárta, mii almmustuvai jagi 1893. Máttá-Várjjat lei laktojuvvon Norgii easkka 1826, ja danin dán guovllus lei erenoamáš dárbu nannet Norgga territoriála gova ja dáčča álbmoga ássanhistorjjá.

2. Politihkalaš mearrádušat báikenamaid dáruiduhttima vuodđun Norgga ja Ruota uniovdnaáigge

1870-logu rájes Norgga guovddáš eiseválddit álge addit mearrádušaid, mat váikkuhedje sámi namaid dáruiduhttimii. Vai lea vejolaš oažžut gova, mo sámi namaid dáruiduhttin geavadis biddjojuvvui johtui, de namuhan dás sihke eanavuovdindoaimmaid ja topográfalaš kártabargguid namaide guoskevaš mearrádušaid ovdal jagi 1905.

Vuosttaš sámi báikenamaide čuoheci mearráduš bodii fápmui jagi 1876, go Finnmárkku eanavuovdinláhki lasihuvvui vehádatnamaide guoskevaš läh-

kaásahus. Dáid láhkaásahusaid 3. § f-oasis mearriduvvui eanaopmodagaid namaid birra ná:

den opmaalte Eiendom gives norsk Navn med det muligens gjængse lappiske eller kvænske tilføiet i Parenthes. (Reglement 1876.)

Eanaopmodahkii galggai dan rájes biddjojuvvot dárogiel namma ja sámii dahje kveana namma lasihuvvui ruođuid sisa (gč. dárkileappot Helander 2004a). Eanavuovdindoaimmaid giellamearrádusain ii meroštallojuvvon moge dárkileappot, mainna lágiin dárogiel namma galggai ráhkaduvvot jus juo eanabihtás dahje ássanbáikkis ii lean makkárge árbevirolaš dárogiel namma anus ovddežis.

Dan rájes mearriduvvui sámii báikenamaid atnu dáruiduhttinulbmiliid ektui ja ná báikenamaid virggálaš atnu oazžugođii 1870-logu rájes čielgaseappot stivrejuvvon málle ja garraseappot definerejuvvon ulbmila. Sámii guovlluin ledje dáruiduhtán báikenamaid gal juo ovdal jagi 1876 eanavuovdinlága mearrádusanai, muhto dat namaid dáruiduhttin Finnmarkkus ii lean dalle vel leamaš nu čielgasit stivrejuvvon guovddáš eiseválddiid politihkka go 1870-logu rájes.

Jagi 1876 mearrádus čavgejuvvui jagi 1902 eanavuovdinlága láhkaásahusain. Dát láhka guoskkai Finnmarkui. Mihtiduvvon eatnamii galggai biddjojuvvot dan rájes dušše fal dárogiel namma:

Udmaalt jordeiendom gives særskilt norsk navn. (Ot.prp. 1902: Reglement § 5 d.)

Dát mearrádus mielddisbuvttii, ahte eanabihtáid sámii namat eai váldojuvvon šat vuhtii virggálaš dokumeanttain. Dat báhce dušše njálmmálaš gillii ja buot virggálaš eanabihtáid ja ássanbáikkiid namat ledje dan rájes dárogillii. Sámii ássannamat jávke dán mearrádusa geažil ollásit virggálaš anus. Gohčodan dákkár didolaš majoritehtagiela nama vuoruheami *toponymalaš jaskkodahttimin* (dárkileappot Helander 2006). Eanaoamasteapmi čadnojuvvui čavga oktii sámii guovlluid koloniseremiin ja vehádatálbmogiid oppalaš assimileremiin (Ot.prp. 1902: 16). Sámii ássannamaid dievaslaš jaskkodahttin lei mielde nanneme ipmárdusa das dego ássanguovllut livčče lean aivve dáčča ja dárogiel guovllut (Helander 2004a: 80).

Sullii seamma áigge eanavuovdindoaimmaid vuosttaš namma-mearrádusaiguin addojuvvojedje maiddái mearrádusat, maiguin hábmegohte Finnmarkku topografálaš kárttaid, ng. grádamihkkokárttaid¹, nammagearddi gielaválljemiid. Kártadoaimmahat čálii jagi 1886 Suodjalusdepartementii ná:

¹ *Grádamihkkokárta* lea dárogillii *gradeigskart* ja muhtumin dán kártaáiddu gohčodit maiddái namahusain *gradavdelingskart*.

– – man er betænkt på² for samtlige fremmede stedsnavns vedkommende at anføre det norske navn, hvor dette findes; – – hvor sådant ikke almindeligt forekommer, eller har fået hevdet anvendelse bliver det i norsk oversættelse gjengivne navn at anføre som stedets oprindelige, medens det fremmede sættes i parentes. (NGO 1886.)

Kártadoaimmahat evttohii, ahte buot vieris báikenamaid sadjái čállojuvvui dárogiel namma doppe, gos dakkár lei. Dát mearkkašii geavadis sámi namaid jaskkodahttima, daningo lokalitehtaide ledje dábálaččat maiddái sámi buohtalasnamat njálmmálaš anus, muhto dát namat eai válđojuvvon dál mielde kártii, jus fal lokalitehtain ledje buohtalasnamat dárogillii. Geavadis dát mearkkašii, ahte rittu makrotoponymat merkejuvvojedje dál dušše fal dárogillii kártaide, nugo vuosttaš gradamihttokárttas (Æ5) leat ovdamearkka dihte vuonaid namat *Varangerfjorden*, *Korsfjorden*, *Kjøfjoden* ja sulluid namat *Skogerøen*, *Kjelmesøen* ja *Renøen*.

Dakkár báikkis, gos dárogiel namma ii lean, dahje dakkár namma ii lean váldon atnui dahje sajjáiduvvan, merkejuvvui dárogillii jorgaluvvon namma báikki álgoálgosaš namman ja vieris namma biddjojuvvui ruođuid sisa.

Gohčodan dákkár strategiija *toponymalaš vuolideapmin*, mas majoritehtagiela namma didolaččat merkejuvvo vuosttažin dahje bajimussii (dárkileappot Helander 2006). Toponymalaš vuolideapmi lea beaktilis visuála vuohki, mainna álkit sáhtta stivret ovdamearkka dihte jura kártagovain huksejuvvon ipmárdusa máilmmis. Álgoálgosaš sámi namat šadde toponymalaš vuolidemiin dušše lasáhussan go huksejuvvui govva, ahte lokalitehtaid “rievttes” namat ledje dárogiel namat.

Sámit ja kveanat ekskluderejuvvojedje 1800-logus mii-joavkkus ja sii definerejuvvojedje dál “earán” (the Other). Eksplisihtalaččat dát álbmogat meroštallojuvvojedje Norggas vieris nationalitehtan (dá. *fremmede nasjonaliteter*) ovdamearkka dihte eanavuovdindoaimmaid oktavuodas (Ot.prp. 1902: 16–19). Dáid “vieris” nationalitehtaid namat ledje vieris namat, mat galge maiddái čuldojuvvot. Jagi 1886 kártajuolggadusa mielde galggai vieris namma jorgaluvvot dárogillii. Erenoamážit kárta bargguin dát “vieris” namat ledje sámi namat, daningo čoagginbargguid ja viidáseappot jorgalan- dahje heivehanbargguid váimmusin lei sámegiel nammaárbevierru.

Jagi 1895 lasihuvvojedje kártadoaimmahaga detáljamihtideami rávvehusaide njuolggadusat, mo sámi báikenamaid galggai giedahallat ja jorgalit. Dát rávvehusat formaliserejuvvojedje seamma jagi go maiddái Finnmarkku eanavuovdinláhki gullevaš lánkaásahusain geardduhuvvui mihtiduvvon eatnama

² Celkosis å være betænkt på lei erenoamážit boarrásat dárogielas mearkkašupmi ‘árvoštallat; smiehttat dahje guorahallat dárkilit’ < duiskkk. *bedenken* ‘id.’.

nammii guoskevaš mearrádus (Helander 2004a: 140–141). Kártarávvehusaid 19. § 6. čuoggás čuožžu ná:

Hvor lappiske navne forekommer, må der lægges vægt på at få også det norske navn eller oversættelsen af det lappiske opgivet på *s t e d e t*. Det norske navn påskrives som hovednavn med det lappiske navn i parentes og med skrift uden tryk. (Instr. 1895: 23; deattuhus álgoteavsttas.)

Dát njuolggadusat vuodduvve kártadoaimmahaga reivves jagi 1886 namuhuvvon njuolggadusaide, mat ledje adnojuvvon J. A. Friis áigge vuodđun báikenamaid gieđahallamii (NGO 1886). Seamma láhkai go ovddit njuolggadusainnai berrii dárogiel namma merkejuvvot kártii váldonamman ja sámii namma vulo-beallái ruođuid sisa geahpasat bustávaiguin.

Jagi 1895 kártarávvehusain deattuhuvvui vel čielgaseappot go ovdal, ahte kártaráhkadeadjit galge jearahallat maiddái dárogiel namaid. Odas lei maiddái mearrádus, ahte sámii namma galgai jorgaluvvot jearahallanguovllus. Dát čujuhii dan váttisvuhtii, mii kártaráhkadeadjiiin lei sámii nama vuodul geahččalit jorgalit dárogiel namaid. Dál jorgaleapmi sirdojuvvui báikkálaš olbmuid bargun, muhto dát maid ii lean miige álkes bargguid, go juo eanaš sámii namaide eai lean anus matge buohtalasnamaid dárogillii.

Go dáruiduhttináigge galge jorgališgoahtit sámii namaid dárogillii, de váttisvuhtan šattai dat, mo lei vejolaš čoavdit jorgaleami, jus namat eai lean leksikálalaččat čadačuovgit dahje jus namaid sáhtii dulkot mángga láhkai. Báikenamaide lea mihtilmas, ahte dat sáhttet leat leksikálalaččat synkroniija dásis mearkašmeahtumat, muhto dat dattetge doibmet bures namman. Dát lea jura báikenamaid iešvuhta, mii dahká vejolažžan ahte namat doibmet gielas vaikko daid livččii veadjemeahtun dulkot. Nuppe dáfus dát iešvuhta sáhtii váikkuhit aiddo fal dasa, mainna lágiin sámii namaid vuodul sáhtte ráhkadit dárogiel dahkunamaid.

3. Diđolaš nammabidjan ja dahkunamat

Kontáktaonomastihka teoriijain guorahallojuvvojit dábálaččat loatnanamat, mat leat álbmotlaš giellakontávttaid bohtosat. Dát mearkaša dan, ahte báikenamat leat lonejuvvon gielas nubbái njálmmálaš gielas. Dáruiduhttináigge ráhkaduvvon dárogiel namat gullet ng. dahkunamaid jovkui. Dákkár namaid navdindilálašvuhta lea earalágan go spontánalaččat navdojuvvon báikenamain aiddo danin, go nammaloanaid vuodđun eai leat álbmotlaš giellakontávttat. Dahkunamma lea diđolaččat ráhkaduvvon virggálaš dárbei iige álgoálggus dábálaš

njálmmálaš báikenammaatnui. (Kiviniemi 1975: 49–50.) Hálldahuslaš namat leat dávjá dahkunamat, daningo dain sáhtta váilut álbmotgiela vuodđu. Holm (1980: 49) lea gohčodan bággoástan dakkár nammabidjanproseassaid, main ássanbáikkiide biddjojuvvojedje dahkunamat, main ii leat leamaš makkárge árbevierru. Norgga uniovdnaáigge johtui biddjojuvvon báikenammapolitihkas eai lean dušše ássanbáikkiid namat dahje hálldahuslaš namat bággoástašeami čuozáhahkan, muhto maiddái luonddu- ja gieddenamat, daningo dahkunamaid ráhkadišgohte mánggalágan doaimmaid oktavuodas. Topográfalaš kártaid buvttadeapmi ja eanavuovdin- ja -mihtidanbarggut ledje guovddáš doaimmat, main sámi namaid dáruiduhttin systemáhtalaččat biddjojuvvui johtui. Norgga 1800-logu loahpas álgán báikenammapolitihkkii lea mihtilmas, ahte dahkunamat eai leat matge ovttaskas, sporádalaš dáhpáhusat, muhto dahkunamaid ráhkadeapmi šattai áibbas guovddáš doaimman ásaht sámi guvlui dárogiel namma-gearddi, masa ii lean vuodđu guovllu olbmuid árbevirolaš gielladilis.

Jagi 1874 lei Jens Andreas Friis nammaduvvon Oslo universitehta sáme- ja suomagiela professorin. Su virgebargui gulai veahkehit kártadoaimmahaga heivehit kártnamaid sáme-gielas dárogillii. J. A. Friis barggai Finnmárkku vuosttaš grádamihkkokártaid nammagerddiin gitta jagi 1894 rádjai. Son lei bargan kártnamaiguin juo 1880-logus, go lullisámi guovllus ráhkadedje ng. njuolgočiegahaskártaid³ (Bergsland 1991: 19). Dasa lassin Friis lei maid doaimman Finnmárkku ja Romssa gielalaš ja etnikkalaš dillái guoskevaš etnográfalaš kártaid. Dat almmustuvve vuosttaš gearde juo jagi 1861 ja de vel nubbin, muhtin muddui rievdaduvvon ráidun Finnmárkkus jagi 1888 ja Romssas jagi 1891. Friis manjá barggai J. K. Qvigstad kártadoaimmahaga nammakonsuleantan gitta jagi 1910 rádjai. Sudno lassin nammaevttohusaid guorahalle maiddái dárogieala nammakonsuleanttat, geat rievdadalle dávjá nammaevttohusaid eanet dárogillii heivvolaš hámiide. Uniovdnaáigge lei Oluf Rygh dárogieala nammakonsuleantan. Eanavuovdindoaimmaid oktavuodas báikenamaid ráhkadedje ja rievdatedje sáme-gielas dárogillii earret eará leansmánnit ja eanavuovdinkomišuvnna lahtut. Dáin virgeolbmui ii lean makkárge giellafágalaš skuvlejupmi, muhto sin bargun lei ánkke hábmet sámi guovllu dárogiel ássannamaid.

Njálmmálaš giela báikenamat biddjojuvvojit dakkár málliid mielde, mat lea nmmaservodahkii oahpasat ja mat gullet olbmuid nammaohppui. Nammabidjama vuodđun lea danin dávjá analogalaš nammabidjan, mas namma gullá oassin báikkálaš servodaga nammavuogádahkii. (Zilliacus 2002: 149–150, 245; Kiviniemi 1990: 206–207.) Go dárogiel báikenamaid ráhkadedje Norggas didolaččat, de nammabidjama vuodđun ii lean servodat, muhto ovttaskas virgeolbmot, geaid bargui dárogiel báikenamaid ráhkadeapmi gulai. Olu ovdamearkkat čájehit, ahte

³ Dárogillii gohčodit dán kártaiddu namahusain *rektangelkart*.

namaid dáruiduhttinbohtosiidda sáhtii váikkuhit virgeolbmo iežas giellabeallji ja dat nammavuogádat, mii gulai su giella- ja suopmanduogázi. Ovdamearkan dákár nammabidjamis sáhtá dás namuhit Máttá-Várjjaga ja Buolbmága *-klumpen*-loahpasaš váriid namaid, mat jorgaluvvojedje grádamihttokárttaide 1800-logu loahpas. Vuodđooasseappellatiiva *-klumpen* adnojuvvui dárogiel vásttan muhtin dakkár sámi namaide, main lei nama vuodđooasis appellatiiva *oaivi*, ovdamearka dihte *Daņasoaivve* > *Lyngklumpen*, *Čordnooaivve* > *Hagklumpen* (Z7-kárttas) ja *Garritoaivve* > *Snauklumpen*, *Stuorragæđgeoaivve* > *Storsteinklumpen* (Y4-kárttas).

Dárogiela *klump*-appellatiivva välljen *oaivvi* vásttan ii dávis Finnmárkus adnojuvvon topográfalaš appellatiivvaid anu báikenamaid vuodđooasseposišuvnnas, daningo *klump* lea adnojuvvon vuodđooasseappellatiivan davás gitta Nordlándda rádjai, muhto das davvelii ii leat *klump* dárogiela suopmanlaš nammavuogádahkii gullevaš vuodđooasseappellatiiva. Kárttas 1 leat báikenammavuorkká (SSR) dieđuid vuodul merkejuvvon dat suohkanat, gos dálá nammagearddis leat *-klumpen*-loahpasaš dárogiel báikenamat.

Vuodđooasseappellatiivan lea *-klumpen* adnojuvvon árbevirolaš dárogiel báikenamain Lulli-Vestlándda, Trøndelága ja Nordlándda suopmanguovluin ja dat lea dábálaš erenoamážit Trøndelágas. Máttá-Várjjaga *-klumpen*-loahpasaš dahkunamat *Lyngklumpen* ja *Hagklumpen*, mat ain otná dán beaivvi leat topográfalaš kárttas (2333-1), eai dávis mange láhkai dán suopmanlaš juohkáseami, muhto dáid namaid vuodđooasi välljen čájeha čielgasit dahkunamaid eahpelunddolašvuoda loatnagiela nammavuogádagas. Nuorta-Finnmárkku *-klumpen*-namaid duogázin ii leat dárogiela álbmotgiela vuoddu, muhto baicce dat, ahte J. A. Friis lei eret Sogndalis Sogn guovllus. Danin dát namat speadjalaset su suopmanduogáza eai eige báikkálaš nammanu. Dás lea rievtti mielde sáhka luledárogiela málle miel nammabidjamis aiddo fal seamma láhkai go Frette (1986) lea čilgen Davvi-Romssa ja Finnmárkku *-anger*-namaid duogáza sirddamálle mielde biddjojuvvon namman.

4. Dárogiela dahkunamaid lonenvuogit

Stuora oassi uniovdnaáiggi loahpageahčen ráhkaduvvon báikenamain leat loatnanamat sámegielas dárogillii eai dárogiela namat leat dábálaččat ráhkaduvvon ng. friddja bárran, namalassii válddekahtá vuhtii lokalitehta álgoálgosaš sámi nama. Njálmmálaš giellakontávttaid loatnanamaid dutkamii leat kontáktaonmastihkas ovddiduvvon loatnanamateurijat. Dáruiduhttináigge diđolaččat ráhkaduvvon dárogiel báikenamaid sáhtá analyhtalaččabut dutkat aiddo loatnanamateurijaid vehkiin. Loatnanamaid klassifiseren veahkeha ipmirdit daid giellalaš

Kárta 1. -klumpen vuoddoasseappellatiivan álbmotlaš nammabidjamis gitta Nordlánda rádjai (SSR mielde). Máttá-Várjjaga *-klumpen*-loahpasaš namat leat jorgaluvvon *-oaivi*-appellatiivva vásttan 1800-logu loahpas grádamihkkokártabargguin, iige dáin *-klumpen*-loahpasaš namain leat dan dihte álgoálggus makkárge vuoddu njálmmálaš gielas.

vugiid, maiguin virggálaš atnui ráhkaduvvojedje dahkunamat. Čuovvovaččas suokkardan loatnanamaid luohkkájuogu ja eanaš nammaovdamearkkat leat uniovdnaáiggi virggálaš atnui ráhkaduvvon dárogiela loatnanamain.

4.1. Loatnanamaid juohkinmálla

Nammaloatna lea meroštallojuvvon nu, ahte dan sajis go ráhkadit odđa nama iežas gielas de válljejuvvo sirdit nama nuppi gielas. Nama lonen lea dan dihte nammabidjan nuppi giela málla mielde (Zilliacus 2002: 151). Loatnanamat juhkkajuovvot luohkáide dađi mielde, mo nammaosit leat heivehuvvon dahje buhttejuvvon. Earuheaddji kriteran lea dat, leatgo loatnaaddi giela ávdnasat heivehuvvon lonenproseassas loatnanammii vai leatgo álgoálgosaš nama nammaosit buhttejuvvon lonejeaddji giela iežas ávdnasiiguin. Loatnanamaid juogán golmma váldojovkui nammaosiid heiveheami ja buhttema kriteraid vuodul ja gohčodan dáid luohkáid ná: *ollásit heivehuvvon namat, belohakkii heivehuvvon namat* ja *semantihkalaččat motiverejuvvon loatnanamat*. Dáid váldojoavkkuid siste sáhttet leat elliptalaš ja epeksegehtalaš loanat dađi mielde, leatgo loatnanamas guđđujuvvon eret dahje leatgo nammii lonedettiin lasihuvvon namma-elemeanttat. Ollásit heivehuvvon namaid gohčodan synonymalaččat maiddái *ollesheivehussan* ja belohakkii heivehuvvon namaid fas *oasseheivehussan*. Semantihkalaččat motiverejuvvon loatnanamaid sáhtta gohčodit oaneheappot maiddái *semantihkalaš loatnan*.

4.1.1. Ollásit heivehuvvon loatnanamat

Ollásit heivehuvvon loatnanamaid kriteran lea njálmmálaš gielas dábálaččat dat, ahte buot nammaosit leat man nu muddui heivehuvvon fonehtalaččat lonejeaddji giela vuogádahkii. Nammaosiid lonema vuodđun ii leat semantihkalaš motivašuvdna dahje nammaosit eai leat jorgaluvvon. Nuppe dáfus fas áid-do Davvi-Norgga dárogiel loatnanamaid dutkan Aud-Kirsti Pedersen (1988: 50) lea fuomášuhtán, ahte mánggat ollásit heivehuvvon báikenamat, mat leat njálmmálaččat lonejuvvon dárogillii, eai leat moge heivehuvvon fonehtalaččat eaige morfologalaččat dárogillii, muhto loatnanamat vástidit álgogiela fonehtalaš ja morfologalaš ráhkadussii. Dalle lea sáhka das, ahte ovdamearkka dihte jura sámi báikenamat adnojuvvojit dárogiela humadettiin. (Pedersen 1988: 93.) Dákkár loatnanamat gohčoduvvojit dattetge ollásit heivehuvvon loatnan, daningo lonejeaddji giela namas eai leat dan giela elemeanttat muhto baicce loatnaaddi giela namma lea integrerejuvvon lonejeaddji gillii.

Čálalaš atnui ráhkaduvvon ollásit heivehuvvon loatnanamat sáhttet leat dakkárat, main buot nammaosiid čállinhámit leat grafemalaččat heivehuvvon nugo ovdamearkka dihte nammabáras sá. *Njærevægje* > dá. *Nervei*. Muhtumin sáhtta leat váttis diehtit, goas loatnanamma álgoálggus lea sajáiduvvan čálalaš anu bokte ja goas fas namma lea sáhttan leamaš njálmálaš anus ovdal go dat lea dokumenterejuvvon čálalaš hámis. Čálalaš nammaanusa lea dattetge stuorra fápmu sajáidahttit ollesheivehusaid loatnagillii.

Nuppe dáfus ollásit heivehuvvon loatnanamaide gullet dakkár báikenamat, main adnojuvvo seammalágan čállinhápmi go álgogielas ja mas dát čállinhápmi lea sajáiduvvan loatnagillii jura virggálaš anu bokte. Gohčodan dakkár ollesheivehusaid *ortográfalaš loatnan*. Dákkár loatnanamaide lea mihtilmas, ahte báikenamma lea dušše fal álgogillii, muhto virggálaš atnu sajáidahtta seamma čállinhámi maiddá nuppi gillii. Ná lea dávjá dáhpáhuvvan jura sámi báikenamaide, mat sáhtte dokumenterejuvvot álggus sámi namman áššebáhpáriidda, muhto de dát seamma ortográfalaš nammahápmi sáhtii sirdojuvvot maiddá dárogiel nammarádjui. Ovdamearkan čilgen dás Unjárgga báikenama *Galbahokka*, mii 1880-logu eanamihtidemiin čállojuvvui hámis *Galbahok*. Dát nammahápmi lea sámi nama grafemalaš realisašuvdna, muhto dat váldojuvvui atnui maiddá dárogielas jura ortográfalaš loatnan.

Unjárggas doaimmahii eanakomišuvdna eanajuohkimiid 1880-logus, ja *Galbahokka* lea namuhuvvon komišuvnna beavdegirjjis (Jordk. 1879: 61) ná:

Aar 1882 den 30te august fortsattes befaringerne, daa paa Galbejok.

L.N° 42 Skjoldbakken og Galbojak⁴ af skyld 2 kjær 8 faar. --

Den mindre del der fik navnet Galbahok -- den større del der fik navnet østre Galbahok -- Fra Galbahok maaltet i skillet mod nedre Galbahok --

Dát ovdamearka čájeha, ahte báiki lea álggus čilgejuvvon sámi namain ja dasa lea evttohuvvon jorgalussan dárogiel namma (sá. *Galbahok* > dá. *Sjoldbakken*). Vii-dáseappot lea dattetge adnojuvvon dušše fal sámi namma čállinvugiin *Galbahok*. Dát čállinvuohki adnojuvvui maiddá dárogiel nammarájus, man čájeha earret eará dat, ahte *Galbahogas* juhkkujuvvon bihtát sirrejuvvojedje dál dárogiel ovdamerrosiiguin *Østre* ja *Nedre* + *Galbahok*. Aiddo fal eanamihtidemiid oktavuodas lea leamaš dábálaš, ahte go eanaopmodagat galge jagi 1876 mearrádusa vuodul oažžut dárogiel nama, de dárogiel nama váilivuohta čovdojuvvui dávjá ortográfalaš loanain, mii eanabihtáid juogedettiin varierejuvvui dárogieala ovdamerrosiiguin. Nuorta-Finnmárkku eanagirjjis leat Unjárggas ortográfalaš loanat

⁴ Dás lea čállinmeattáhus ja berrešii leat *Galbahok*.

varierenmerrosiiguin nugo ovdamearkka dihte *Yttre*, *Midtre* ja *Indre Barsnjarg*; *Indre*, *Yttre* ja *Østre Bigganjarg*; *Indre* ja *Midtre Rapjask* (Matr. 1884: 7, 11).

Ollásit heivehuvvon loanaid vuoddonamat sáhttet leat juogo ovtta- dahje guovtteoasat namat, ovdamearkka dihte sá. *Sirbmá* > dá. *Sirma*; sá. *Buolbmát* > dá. *Polmak*; sá. *Áppošborri* > dá. *Abelsborg*; sá. *Luovttejohka* > dá. *Luoftjok* > dá. *Luftjok*. Dárogielas adnojuvvon namat *Sirma* ja *Polmak* leat ortográfalaš loanat, daningo dat leat rievtti mielde sámi báikenamaid boarrásat čállinhámit, mat leat sajáiduvvan dárogillii aiddo fal virggálaš anu bokte. Ollesheivehusaid erohusa kriteran semantihkalaččat motiverejuvvon loatnanaide (4.1.3.) lea dat, leatgo lonejuvvon elemeanttat stáđásnuvvan loatnagielas juo ovdal leksikálalaš loatnaappellatiivan vai leatgo dat easkka báikenama lonedettiin heivehuvvon loatnagillii. Jus ovdamearkka dihte sámegiela topográfalaš appellatiiva lea šaddan produktiivvalaš loatnaappellatiivan dárogielas, de dakkár loatnaappellatiiva dulkojuvvo dárogieला nammaelemeantan navdinproseassas seamma láhka go gielale iežas ávdnasatnai iige dalle leat gažaldagas ovttaskas nama lonemis heivehuvvon gielalaš elemeanta.

Dárogieला loatnanamain leat dávjá sámegiela luonddunamahusain lonejuvvon elemeanttat nugo ovdamearkka dihte *luft*, *kop*, *jok* ja *njarg*. Dát loatnaelemeanttat eai leat dattetge leksikaliserejuvvon dárogielas, daningo gielas eai leat homonymalaš appellatiivvat nugo ovdamearkka dihte *luft* ‘áibmu’ ja **luft* ‘luokta’. Dát mearkkaša, ahte sámegielas lonejuvvon nammaelemeanttat eai leat šaddan produktiivvalaš appellatiivan dárogielas. Dan dihte dat eai leat ožžon loatnaappellatiivva doaimma, muhto dat adnojuvvojit dušše nammaloanain. Danin dakkár nammaelemeanttat dulkojuvvojit heivehuvvon loatnan. Ovdda-bealde namuhuvvon nammabáras sá. *Áppošborri* > dá. *Abelsborg* lea dárogieला vuoddoasseappellatiiva *borg* heivehuvvon sámegiela *borri*-sánis iige dat leat produktiivvalaš loatnaappellatiiva *borri* > *borg*. Seamma kriterale mielde lea *Byluft* ollásit heivehuvvon loatna nammabáras sá. *Buoiluofta* > dá. *Byluft* eaige *by* ja *luft*-sánit leat dásge loatnaappellatiivvat. (Vrd. maiddái Helander 2004a: 135; A.-K. Pedersen 2001: 108–109.) Ná lea maiddái ovdamearkka dihte dá. *Nervei*-nama vuoddooassi gahččan oktii dárogieला topográfalaš appellatiivvain *vei* ‘luodda’, mii lea dárogielas produktiiva appellatiiva. Dattetge lea loatnanamas *Nervei* vuoddooasseappellatiiva buhtejuvvon leksemain, mii fonehtalaččat muittuha sámegiela mearrasuopmaniid *veajji* ‘veadji’ -appellatiivva ja lonenboadus gahččá oktii *vei*-appellatiivvain. Gažaldagas ii leat dásge loatnaappellatiiva sá. *veajji* > dá. *vei* muhto baicce nammaloatna. (Gč. maiddái Helander 2004a: 139.) Dárogillii adnojuvvon loatnanamain *Byluft* ja *Nervei* leat sámegiela nammaoasit lonedettiin substituerejuvvon dárogieला homonymalaš sániiguin *by*, *luft*, *ner* ja *vei*.

Ollásit heivehuvvon loatnanamat leat kontáktaonomastihkas gohčoduvvon maiddái *jiētnadatlaš loatnan* dahje *jiētnadatlaččat oktiigullelaš nammabár-*

ran aiddo danin, go álgoálgosaš báikenama vuodul lea ráhkaduvvon fonehtalaš heivehus lonejeaddji gillii. (Eichler 1980: 130–131; A.-K. Pedersen 1988: 56–57; 1996: 95.) Nammaosiid jietnadatlaš loatnaheivehusaide lea dávjá mihtilmas homonymiija. Dat mearkkaša dan, ahte álgoálgosaš giela ávdnasat heivehuvvojit vástidit dahje jietnadatlaš muittuhit lonengiela juo ovddežis oahpes leksikálaš ávdnasiid, nugo ovdamearkka dihte ovdabealde *Byluft*- ja *Nervei*-namat čájehit. Eichler (1980: 133) mielde dákkár loatnanamain lea dáhpáhuvvan ollásit dahje belohahkii sekundára semantihkalaš motiveren. Sandnes (2003: 86–89) lea ákkastallan, ahte dákkár homonymalaččat buhttejuvvon elemeanttain ii leat sáhka semantihkalaš dulkomis, muhto fonehtalaš ođđasis dulkomis, daningo loana vuolggasadjin lea álgogiela ja lonejeaddji giela sániid deivvolaš fonehtalaš sullasašvuhta.

Mihtilmas dákkár heiveheapmái lea dat, ahte fonehtalaš sullasašvuhta dagaha dan, ahte lonenboadusin šaddi nama semantihkalaš sisdoallu lea áibbas eará go álgogiela nammaelemeanttain semantihkka. Dákkár homonymalaččat dulkojuvvon loatnanamaide lea dábálaš, ahte daid sekundára semantihkalaš sisdoallu ii maid álo vástit toponymalaš vuogádaga mielde dohkálaš sisdoaluide, nugo dárogiela ovdamearkkat maiddái čájehit, ovdamearkka dihte *Byluft* ‘gávpot + áibmu’ ja *Hjemmeluft* ‘ruoktu + áibmu’ < sá. *Jiemmaluovta*. Eichler (1980: 133) lea namuhan sullasaš ovdamearkkaid slávalaš gielain duiskagillii lonejuvvon namain, earret eará *Abend* (vrd. *Abend* ‘eahket’), *Kuhbier* (vrd. *Kuh* ‘gussa’, *Bier* ‘vuola’) ja *Wassersuppe* (vrd. *Wasser* ‘čáhci’, *Suppe* ‘málli’), mat maiddái eai čuovo dábálaš toponymalaš vuogádaga semantihkalaš heivvolašvuoda kriteraid. (Vrd. maiddái Nash [1999: 465–466], mas namuhuvvojit ovdamearkkat, mo iirragiela namain leat ráhkadan ollásit heivehuvvon loatnanamaid eaŋgalsgillii.)

4.1.2. Belohahkii heivehuvvon loatnanamat

Belohahkii heivehuvvon loatnanamaid sáhhtá gohčodit maid oanehat namain *oasseheivehussan*. Dákkár loatnanamain lea juoga mii nu nammaosiid heivejuvvon loatnaaddi giela málle mielde ja nubbi nammaoassi lea buhttejuvvon lonejeaddji giela sániin. Danin dát loatnamálla lea vejolaš dušše fal guovtteoasat báikenamain. Dát eaktuda maiddái, ahte lonejeaddjis lea ipmárdus álgoálgosaš báikenama gielalaš ráhkadusas. Dákkár loatnanamaid dábáleamos málla lea, ahte báikenama mearusoasis lea álgogiela nammaelemeanta heivehuvvon hámis ja vuoddoasis lea loatnagiela topográfalaš appellatiiva, ovdamearkka dihte sá. *Giškanamjokka* > dá. *Giskanamelven* (Z4-kárttas) ja sá. *Vaggegaissa* > dá. *Vagetinden* (Æ5).

Belohahkii heivehuvvon loatnanamaid nubbi variánta lea, ahte loatnanama mearusoassi lea buhttejuvvon lonejeaddji giela sániin ja vuodđooassi lea heivehuvvon loatnaaddi giela málle vuodul. Dákkár loatnanamas lea ovdamearka dárogIELA *Russeluft*, mas mearusoassi lea jorgaluvvon sáme giela *ruošša*-sánis ja vuodđooassi lea jietnadatlaččat heivehuvvon mearrasámi suopmana *luovta*-appellatiivvas.

Belohahkii heivehuvvon loatnanamaid lonenvuogi leat guorahallan earret eará suoma- ja ruotagiela kontáktaguovllu báikenammadutkit. Árat dutkamušain čilgejuvvui, ahte vuodđooassi lea jorgaluvvon (omd. Kiviniemi 1975: 54). Oddasat dutkamušain lea oaivvilduvvon, ahte dáid gielaid loatnakontávttaide ii leat mihtilmas, ahte loatnanamma livččii guovtti giela ávdnasiid vuodul ráhkaduvvon “seahkálás” namma (omd. Zilliacus 1980: 320–321). Lea jurddašuvvon, ahte dákkár namaid lonenproseassas lea álggus dáhpáhuvvan epekegesa ja maŋnelis lonenproseassas lea báikenama gaskaladas redukšuvnnain guđđojuvvon eret. Dán čilgenmálle mielde livččii belohahkii heivehuvvon ruotagiela nama *Mustvik* lonenproseassa čuovvovaččat: su. *Mustalaksi* (*musta* ‘čáhppat’, *laksi* ‘luokta’) > ru. *Mustlax* > ru. *Mustlax+vik* > ru. *Mustvik* (Pitkänen 1985: 36). Dán analyšamálle lea maiddá Sandnes (2003) dorjon Skotlándda norrøn áiggi substráhttanamaid dutkamušas. Dattetge son ii čájjet dutkamušastis ovdamearkkaid, mat duodaštivčče belohahkii heivehuvvon loatnanamaid epekegehtalaš proseassa.

Slotte (1978: 154) lea čállán suomaruoagiela guovllu dutkanmateriála birra, ahte son ii leat gávdnan epekegehtalaš nammahámiid, mat sáhtáse leat vuodđun dákkár loatnanamaid gaskaoasi ellipsii. Su mielas ii leat dattetge vuogas dulkot vuodđooasi jorgalussan, muhto sáhka lea buorebutge vuodđooasi lonuheamis, daningo álgonama ja loatnanama vuodđooassi eai álo vealttakeahtá vástit guhtet guoimmiska ovdamearkka dihte dalle, jus lokalitehta lea fysalaččat rievdan nammabidjama ja nammalonema gaskkas.

Sámi guovllu dárogIELA dahkunamain leat olu belohahkii heivehuvvon loatnanamat, main lea dábálaččat mearusoasis sáme giela nammaelemeanta heivehuvvon dahje heivekeahces loatnahámiid ja vuodđooasseappellatiiva lea buhttejuvvon dárogIELA. Dákkár namain ii oro dattetge moge sáhttime eaktudit epekegehtalaš proseassa, vai lonenboadusin šattašii oasseheivehus. Dasa lassin iešguđegelágan eiseválddiid dokumeanttain leat olu ovdamearkkat, mat čájehit, ahte álgoálgosaš sámi namaid vuodđooasseappellatiivvat njuolga jorgaluvvojedje almma epekegehtalaš proseassa. Kártabarggut čájehit, ahte jus sámi nama mearusoasi eai máhtán dahje eai sáhtán vuohkasit jorgalit dárogIELA, de mearusoassi guđđujuvvui sáme giela hápmái dahje das heivehuvvon čállinhápmái ja vuodđooasseappellatiiva jorgaluvvu dárogIELA, nugo ovdamearkka dihte sá. *Lievllamoaiivve* > dá. *Lievlamffjeldet* ja sá. *Bægašamskaidde* > dá. *Begasamhøyden* (Z4).

Go jagi 1876 eanavuovdinláhkkii gullevaš nammamearrádusa rájes eanaopmodagas berrii lean dárogiel namma, de čovdojuvvui dárogiela nama váili dávjá aiddo fal vuodđoasseappellatiivva jorgalemiin. Mearusoassi bázii vástidit álgoálgosaš sáme giel nama mearusoasi dábálaččat dan čállinhámis, mainna eanavuovdineiseválddit ledje sámi namma duon áigge čállán. Dákkár sámi namaid rievdeamis dárogillii oasseheivehussan leat ovdamearkan Unjárgga eanabih-táid namat, mat jagi 1866 ámtamánni nammalasttus ledje sáme giellii *Hajagedde*, *Ravdegedde*, *Aldogedde*, *Taarnegedde*, *Nirgojavri* ja *Marmenjarggæčče* (DFSS 2021; jnr. 40/1866). Jagi 1884 eanagirjái leat dát seamma namat merkejuvvon dál belohahkkii heivehuvvon loatnahámis *Hajaengen*, *Ravdejord*, *Aldojorden*, *Taarneengen*, *Nirgovandet* ja *Marmenæsodden* (Matr. 1884). Nammaovdamearkkat čájehit maiddái dan, ahte vuodđoasseappellatiivvat eai álo jorgaluvvon seamma lánkaige, nugo ovdamearkka dihte *gieddi* lea dás jorgaluvvon sihke *jord-* ja *eng-*appellatiivvain.

Belohahkkii heivehuvvon loatnana lonenproseassas sáhtta dáhpáhuvvat ellipsa. Dalle mii nu nammaelemeanttain guđđojuvvo eret nama lonedet-tiin, ovdamearkka dihte sá. *Lievllamraššajokka* > dá. *Lievlamelven* (Z4). Jus álgoálgosaš sámi báikenamma lea olleslavttus, de lea dávjá sihke belohahkkii heivehuvvon ja semantihkalaččat motiverujuvvon loatnanamain dáhpáhuvvan nama gaskaladdasa ellipsa. Dát dagaha maiddái dan, ahte álgoálgosaš nama rievdá lonenproseassas struktuvrralaččat olleslaktosis mearuslavttusin nugo ovdabealde ovdamearka čájeha. Dákkár ellipsa mielddisbukta maiddái nama mearkkašumi rievdana, daningo olleslavttus čujuha dárkilis sajádahkkii muhto mearuslavttus lea oppalohkái govvideaddji.

4.1.3. Semantihkalaččat motiverujuvvon loatnanamat

Semantihkalaččat motiverujuvvon loatnana maid buot nammaosit leat buhtejuvvon lonejeaddji giela nammaelemeanttaiguin, mat vástidit álgogiela báikenama semantihkalaš sisdoallu juogo ollásit dahje loatnanamas lea goit álgogiela nama semantihka motivašuvdnan. Dán luohkkái gullevaš loatnanamat sáhttet leat sihke ovttaoasagat nugo ovdamearkka dihte *Čoalbme* > *Sundet* (Y3) dahje guovt-teoasat namat, ovdamearkka dihte *Garddegoppe* > *Gjerdebugten*; *Garanasčokka* > *Ravntinden*; *Borjasbafte* > *Seilberget* (Æ5).

Onymalaš semantihka mielde ii báikenamaid prinsihpas sáhte jorgalit, daningo nama “mearkkašupmi” lea dan individualiserendoaimmas. Dát mearkkaša, ahte propra sisdoallu lea dan dihte earalágan go appellatiivva sisdoallu. (Šrámek 1978: 396; vrd. maiddái Blanár 1973.) Báikenama jorgalus vuodđduvvá dattetge álo appellatiivvalaš semantihkkii, namalassii vuodđun lea nammaelemeanttaid

sátne-semantihkalaš dulkon (Šrámek 1978: 396–397; Albøge 1993: 23–24). Polysemii ja navdinákka mánggalágan dulkonvejolašvuoda dihte lea báikenama jorgaleapmi metodologalaččat váttis gažaldat. Dát mielddisbukta dan, ahte báikenamaid didolaš jorgaleapmái čatnasit mánggat semantihkalaš váttisvuodát.

Goallosbáikenamaid jorgaleamis leat maiddá sierralágan gažaldagat mearus- ja vuoddoosiid jorgaleamis. Mearusoassi laktása nama navdinákka dulkomii ja vuoddoosis lea fas gažaldat topográfalaš appellatiivvaid semantihkas. Sáme- ja dárogiela luonddunamahusaid sátnerájuin leat stuora erohusat sihke leksikálalaččat ja semantihkalaččat. Sáme- ja dárogiela nammavuogádagat eai leat maid álo seammaláganat ovdamearkka dihte gielaide ráhkaduslaš erohusaid geažil. Dákkár bealit leat váikkuhan dasa, makkár lonenbohtosat sámi namaid jorgaleamis šaddagohte.

Semantihkalaš loanat leat dávjá gohčoduvvon maiddá *jorgalusloatnan*, daningo sáhka lea jura nammaelemeanttaid jorgaleamis loatnagillii. Gohčodan dán luohká loatnanamaid dattetge *semantihkalaččat motiverejuvvon loatnanamma* ja oaneheappot maiddá *semantihkalaš loatnan*. Tearpmain *semantihkalaš motivašuvdna* sáhtta buorebut deattuhit dan, ahte loatnanama vuolggasadjin lea semantihka dásis man nu lágan oktavuoha (dahje motivašuvdna) álgoálgosaš nammii, muhto lonenboadus ii dan motivašuvnna vuodul dattetge álo ollásit vásit álgogiela nama.

Dán luohká buohtalasnamain, ja maiddá belohakkii heivehuvvon loanaid vuoddoosiin, sáhtta muhtumin leat gažaldahkan, goas loatnanamma lea ain semantihkalaččat motiverejuvvon álgogiela báikenama málle mielde. Dát lea guovddáš gažaldat earret eará go lea sáhka topográfalaš appellatiivvaid semantihkalaš sisdoaluid birra. Jus ovdamearkka dihte sámi namma *Garanasbafte* lea jorgaluvvon dárogillii *Ravnfjeldet*, jearaldat lea, sáhttago dulkot nu, ahte vuoddoosi *fjeld*-appellatiiva vástida semantihkalaččat álgoálgosaš sámi nama *bafte*-appellatiivii. Jus appellatiivvat gullet seamma semantihkalaš gieddá, de meroštalan, ahte loatnanamas ollašuvvá semantihkalaš motivašuvdna álgonama ektui, vaikko vel loatnaboadus livččiige semantihka dáfus earalágan go loatnamáles.

Njálmmálaš giellakontávttaid loatnanammadutkamušain lea mángii čujuhuvvon maiddá dasa, ahte dán luohká nammabárain sáhtta leat váttis diehtit, goappá guvlui namma lea lonejuvvon, jus namat vástidit semantihkalaččat nuppi nubbái. (Omd. Zilliacus 1980: 322; Slotte 1978: 159; Pitkänen 1985: 31; Naert 1980: 282.) Danin dákkár nammabárat leat gohčoduvvon maiddá *semantihkalaččat seammalágan nammabárran*. Norgga uniovdnaáiggi virggálaš báikenamaid dekonstrukšuvnnalaš dutkan, nugo ovdamearkka dihte jura nammabidjanproseassa guorahallan, duodašta mángii jura dan, ahte sámi namma lea leamaš álgoálgosaš namma, man vuodul dárogiel báikenamma lea jorgaluvvon virggálaš atnui. Dasa lassin 1800-logu loahpa rájes addojuvvon báike-

namaide guoskevaš kártamearrádusain deattuhuvvui maiddái čielgasit, ahte sámi namaid galggai jorgalit dárogillii. Vaikko eanavuovdinlága mearrádusain ii nammajorgaleapmi nu eksplisihtalaččat namuhuvvonge, lea ássannamaid dáruiduhttimis maiddái leamaš sámi namaid jorgaleapmi dárogillii okta váldovugiin. Dan dihte gohčodan dán joavkku loatnanamaid *semantihkalaččat motiverijuvvon loatnanamman* dahje *semantihkalaš loatnan* inge ane tearpma *semantihkalaččat seammalágan nammabárra* vaikko vel loatnanama semantihkalaš sisdoallu vástidivččiige loatnaaddi giela nama sisdollui. (Vrd. maiddái Swedell [2005: 293], mas čujuhuvvo seammalágan jorgalanvuohkái Ruota beale sámi guovluin.)

Semantihkalaččat motiverijuvvon loatnanamain sáhttet leat maiddái epeksegehtalaš namat, maida lea dábálaččat lasihuvvon báikki šlája almmuheaddji vuoddoasseappellatiiva. Zilliacus (1980: 340) namuha epeksegehtalaš loanaid suoma- ja ruotagiela kontáktaguovllus erenoamážit ovttaoasat namaid lonemis. Epeksegehtalaš lasáhusain lea su mielas jura dákkár namain dehálaš doaibma deattuhit ráhkadusa nammafunkšuvnna. Dárogillii ráhkaduvvon semantihkalaččat motiverijuvvon epeksegehtalaš nammaloanas lea ovdamearkan sá. *Gappiraš* > dá. *Hueffjeldet* (Y3-kárttas), mas vuoddooassi *-ffjeldet* lea epeksegehtalaččat lasihuvvon dárogiel nammii. Mearusoasi *Hue-* semantihkalaš motivašuvndan lea sámeziel ovttaoasat namma *Gappiraš* (dč. *Gahpiraš*), vaikko álgoálgosaš nama deminutiivasuffivssa ii leatge leamaš vejolaš buhttet dárogie la suffivssain gielaid ráhkaduslaš erohusaid dihte. Ovttaoasat báikenamman *Huen*⁵ livččii ilá appellatiivvalaš iige dat deavddáše báikenama kriteraid. Danin epeksegehtalaš vuoddooassi rievdata lonenbohtosa heivet buorebut dárogie la nammavuogádahkii.

Virggálaš nammabidjama loatnanamat leat máŋgii maiddái ollásit boastodulkojumiid bohtosat, nugo ovdamearka dihte epeksegehtalaš *Hammerffjeldet*-namma (Æ6-kárttas) čájeha. Dán nama lonenproseassa lea ná: sá. *Váhčir* > sá. *Veahčir* > dá. *Hammer* + *ffjeldet*. Dárogie la nama vuolggasadjin lea rievtti mielde ovttaoasat sámi namma *Váhčir*, mii lea kártabargguid olis dulkojuvvon boastut *veahčir*-appellatiivavudogin ja sámi namma čuožžu Æ6-kárttas hámis *Væččer*. Dán dulkojumi vuodul lea jorgaluvvon dárogillii nammahápmi *Hammer-* ja dasa lasihuvvon epeksegehtalaš vuoddooassi *-ffjeldet*. Rievtti mielde lea *Váhčir*⁶ – *Hammerffjeldet* friddja nammabárra, muhto namaid giedahallan kártabargguin čájeha, ahte *Hammerffjeldet*-nammii lea leamaš mállen boastut dulkojuvvon namma *Veahčir*. Jus dán nama atná vuolggasadjin, de sáhtttá dárogie la nama dulkot semantihkalaččat motiverijuvvon epeksegehtalaš nammaloatnan.

⁵ Uniovdnaáiggi dárogie la normerennjuolggadusaid mielde dán nama livččii galgan normeret maskuliidnagehčosiin *Huen*, mii ii livčče heiven nu bures álbmotlaš nammavuogádahkii.

⁶ *Váhčir* lea substráhttanamma (Aikio 2004: 18).

Nubbin vuollejoavkun semantihkalaš loanain leat elliptalaš namat. Dalle lea mii nu nammaosiid elliptalaččat guđđojuvvon eret nama lonedettiin. Dávjjimusat lea olleslavttusnamaid gaskkamus nammaelemeanta guđđojuvvon eret ja danin ellipsa dagaha dan, ahte loatnanamat eai leat šat semantihkalaččat seammalárganat álgoálgosaš namaiguin. Ovdamearkkat dákkár loatnanamain leat kárttamateriálas: sá. *Aittesidagoppe* > dá. (evttohuvvon) *Stabbursgaardbugt* > dá. *Stabbursbugten* (Y3) ja sá. *Fallegurajavrre* > dá. *Hauksjøen* (Æ5).

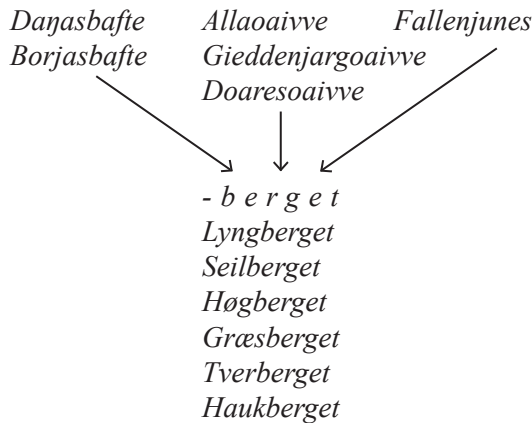
5. Dáruiduhttimiin ráhkaduvvon dárogiela nammagearddi iešvuodát

Go dáruiduhttináiggi nammamateriála dutká ng. dekonstrukšuvnnalaš vuogi mielde, namalassii nu, ahte gidde fuomášumi maiddá nammabidjanprosesii iige dušše fal loahpalaš buktagiidda nugo ovdamearkka dihte kárttaide, de sáhtta čájehit daid vugiid, mo sámi namaid vuodul ráhkadedje dárogiel namaid. Dahkunamaid ráhkadanprocessii lea dávjá mihtilmas, ahte dárogiel nammii sáhtte leat mánggalágan evttohusat ovdal go juoga mii nu namaid vállejuvvui virggálaš atnui. Dákkár lea ovdamearkka dihte Z4-kárttas namma *Bægašamskaidde*, man vuodul álggus lei evttohuvvon semantihkalaččat motiverjuvvon loatnanamma *Krybehøyden*, muhto dát hilgojuvvui ja dan sadjái merkejuvvui loahpalaš grádamihhtokártii belohakkii heivehuvvon loatnanamma *Bægasamhøyden*.

Dahkunamaid lonenvugiid deivvolašvuoda čájeha maiddá dat, ahte ovdamearkka dihte seamma kártabládis sáhtte guokte sierralágan sámi nama gahččat oktii dárogiela loatnahámis, ovdamearkka dihte *Alddooaivve* ja *Alddočokka* leat goappašagat jorgaluvvon *Simleffjeldet*-namain Æ5-kárttas. Nuppe dáfus fas seamma nammačoahkkái gullevaš namaid lonenbohtosat sáhtte šaddat guovttiláganin, go namaid mearusoasit buhtejuvvojedje iešgudege lonenvuogi mielde. Sámi namat *Fárrenjeaggi* ja *Fárrennurki* leat ovdamearkan dákkár dáhpáhusain. *Fárrenjeakki* (Æ5) rievdadeapmi dárogillii geavai dákkár loatnaevttohusaid bokte: *Fárrim-jægge* > *Flytnings-Myren* > *Færdsels-Myren* > *Færdes-Myren* > *Færdesmyren*. Vári nama *Fárrennurki* (Z5) vuodul fas ráhkaduvvui earalágan loatnanamma *Farkollen* čuovvovaš evttohusaid bokte: *Farre-nurke* > *Flytnings-Noven* > *Færdsels-Noven* > *Farkollen*.

Sámi namaid dáruiduhttin váikkuhii maiddá báikenammavuogádaga ovttagardánahttimii. Loatnanamaid semantihkalaš mearkkašumit eai álo vástidan lahkage álgoálgosaš sámi namaid semantihkalaš dárkilvuoda. Dát guoskkai erenoamážit guovtteoasat báikenamaid vuoddoasseappellatiivvaide. Ovdamearkan namuhan vuosttaš gradamihttokárttas (Æ5 Neiden) dárogiela namaid, main lea vuoddoasseappellatiivan *-berget*. Æ5-kárttas leat vuoddoasse-

appellatiivvat *bávti*, *oaivi* ja vel ovttá namas *njunis* buhttejuvvon dárogiela *berg-* appellatiivvain. Čuovvovaš govvosa ovdamearkanamat čájehit, mo álgoálgosaš nammaráju vuodđoosit gahččet oktii dárogiel namain:

Govus 2. Vuodđoasseappellatiivvat *-bafte*, *-oaivve* ja *-njunes* leat gahččan oktii *-berget-*vuodđoassin Æ5-kártii jorgaluvvon báikenamain.

Álgoálgosaš sámegiel namaid vuodđoosit *-bafte*, *-oaivve* ja *-njunes* govvidit lokalitehtaid šlájaid čielga semantihkalaš erohusaid, muhto dárogiel báikenamaid vuodđoassejorgalusain dát diehtu lea jávkan, go sihke bávttiide ja iešgudegelágan váriide čujuheaddji appellatiivvat leat gahččan oktii *-berget-*vuodđoassin.

Eará nammaovdamearokat fas čájehit, ahte muhtumin seamma sámegiela vuodđoasseappellatiiva jorgaluvvui mángga sierra dárogiela luonddunamahusain, mii maiddá mearkašii dan, ahte sámegiel namaid topográfalaš diehtu rievddai loatnamain. Ná geavai dávjá topográfalaš appellatiivvaide, maidda ii lean vástta dárogielas. Kártanamain lea ovdamearka dihte vuodđoasseappellatiiva *skáidi* dakkár, mii lea jorgaluvvon mángga láhkai, ja govvideaddji ovdamearkan leat Y3-kárttas bálldalas skáiddit, mat leat kárttas sámegillii *Esturskaidde* ja *Gurojokskaidde*, muhto vuodđoasseappellatiivvat leat dárogilliiges jorgaluvvon *-tungen* ja *-fjeldet*: *Esturskaidde* > *Esturtungen* muhto *Gurojokskaidde* > *Guroelvjf*. Erenoamážit kártabargguid álgoáiggis lea oalle deivvolaččat välljejuvvon vástta sámegiel luonddunamahusaide.

Uniovdnaáigge álgán nammagearddi dáruiduhttimii lea maiddá mihtilmas, ahte iešgudege eiseválddit sáhte ráhkadit dárogiel namaid sámi namaid vuodul iešgudege lonenstrategiija mielde. Dát čájeha maiddá dan, ahte dakkár lokalitehtain eai lean dan áigge matge sajáiduvvan dárogiel namaid ja aiddo fal da-

nin go lonenvuogit leat májggaláganat, sáhtii sámi namma buhttejuvvot májgga vuogi mielde dárogillii.

Sámi báikenamaid didolaš dáruiduhttin ii nohkan uniovdnaáigge, muhto kártaráhkadeamis addojuvvojedje nammagearddi gielalaš rievdamii guoskevaš mearráduusat gitta 1930-logu lohppii (gč. dárkileappot Helander 2004á: 82–85). Erenoamážit kártaid báikenamaiguin ja eanavuovdindoaimmaid olis ráhkaduvvon dárogiel ássannamaiguin ollašuttojuvvui eiseválddiid stivren mihttomearri ásaht dárogiel nammagearddi Finnmárkku sámi guovlluide. Dán nammagearddi iešvuodaid kontrastiivvalaš dutkamiin lea vejolaš čájehit daid gielalaš vugiid, mo sámi báikenamat lonejuvvojedje dárogillii virggálaš oktavuodain.

Gáldut

Dutkanmateriála

- DFSS 2021 = *Jordsalget. Finnmarkens amt. Approberte skjøter I. Til og med 1868.* – Riksarkivet i Oslo: Direktoratet for statens skoger, 2021; 4A0381/4.
- Instr. 1895 = *Instruks for detaljemåling.* Norges geografiske opmåling. Kristiania. – Hønefoss: Statens kartverk, Kartsamlingen.
- Jordk. 1879 = *Jordkommissionen. Befaringer i Næsseby Thinglag. 1879–1880, 1882–1883.* Avskrift. Statsarkivet i Tromsø: Lensmannen i Nesseby.
- Matr. 1884 = *Matrikul over Jordeiendommene i Tanens Sorenskriveri, 1884.* – Statsarkivet i Tromsø: Tana fogde-sorenskriverembete (1855–1959), Pakke 254.
- NGO 1886 = *Brev fra Norges Geografiske Opmaaling 23.12.1886 til Den Kongelige Norske Regjerings Forsvarsdepartementis arméafdeling.* – Hønefoss: Statens kartverk, Hovedarkivet.
- Ot.prp. 1902 = *Ot.prp. nr. 20 (1901–1902) Angaaende udfærdigelse af en lov om afhændelse af statens jord og grund i Finnmarkens amts landdistrikt.* Den norske regjerings underdanigste indstilling af 13de mars 1902, som ved kongelig resolution af 15de mars s. a. naadigst er bifaldt.
- Qvigstad, Just Knud 1894: *Navnelister til Z 4 Nesseby og Y 4 Polmak.* – Namnekorrektur, gradteigskart Z 4 Nesseby. Hønefoss: Statens kartverk, Kartsamlingen. [Nammalistu ii leat beaiváduvvon.]
- Reglement 1876 = *Reglement angaaende Fremgangsmaaden ved Afhændelse eller Bortforpagtning af Statens Jord og andre den tilhørende Herligheder i Finnmarkens Amts Landdistrikt i Henhold til Lov af 22de Juni 1863.* Givet ved Kongelig Resolution af 6te Mai 1876.
- SSR = Sentralt stedsnavnregister. Hønefoss: Statens kartverk. – <http://www.statkart.no>.
- Y3 = *Gradteig Y 3 Vestertana.* Topografisk kart over Norge. Utgitt av Norges geografiske oppmåling 1905. Hønefoss: Statens kartverk, Kartsamlingen.
- Y4 = *Gradteig Y 4 Polmak.* Topografisk kart over Norge. Utgitt av Norges geografiske oppmåling 1898. Hønefoss: Statens kartverk, Kartsamlingen.

- Z4 = *Gradteig Z 4 Nesseby*. Topografisk kart over Norge. Utgitt av Norges geografiske oppmåling 1900. Hønefoss: Statens kartverk, Kartsamlingen.
- Z7 = *Gradteig Z 7 Krokfjeld (Muotkavaara)*. Topografisk kart over Norge. Utgitt av Norges geografiske oppmåling 1894. Hønefoss: Statens kartverk, Kartsamlingen.
- Æ5 = *Gradteig Æ 5 Neiden*. Topografisk kart over Norge. Utgitt av Norges geografiske oppmåling 1893. Hønefoss: Statens kartverk, Kartsamlingen.
- Æ6 = *Gradteig Æ 6 Svanvik*. Topografisk kart over Norge. Utgitt av Norges geografiske oppmåling 1894. Hønefoss: Statens kartverk, Kartsamlingen.

Girjjálašvuohhta

- Aikio, Ante 2004: An essay on substrate studies and the origin of Saami. – Irma Hyvärinen & Petri Kallio & Jarmo Korhonen & Leena Kolehmainen (doaimm.), *Etymologie, Entlehnungen und Entwicklungen. Festschrift für Jorma Koivulehto zum 70. Geburtstag*. Mémoires de la Société Néophilologique de Helsinki. Tome LXIII. Helsinki: Société Néophilologique. 5–34.
- Albøge, Gordon 1993: Om navnekategorier og semantik. – *Namn och bygd* 81: 5–32.
- Bergsland, Knut 1991: Samiske stedsnavn på offisielle karter. – Hans Ragnar Mathisen (doaimm.), *Sámi kulturmuitut, Samiske kulturminner. Báikenammačoaiggima giehtagirji, Håndbok i stedsnavnregistrering*. Tromsø: Keviselie. 18–21.
- Blanár, Vincent 1973: Das Spezifisch Onomastische. – Hans Walther (doaimm.), *Der Name in Sprache und Gesellschaft*. Beiträge zur Theorie der Onomastik. Deutschslawische forschungen zur namenkunde und siedlungsgeschichte. Nr. 27. Berlin: Akademie-Verlag. 31–51.
- Eichler, Ernst 1980: Grundfragen der toponymischen Integration. – *NORNA-rapporter 17. Ortnamn och språkkontakt*. 128–142.
- Frette, Thor 1986: Noen synspunkter på -anger (-angen). Referat fra et foredrag i Norsk forening for språkvitenskap 30.9.1986. – *Årsmelding 1985*. Universitetet i Oslo: Institutt for namnegransking (Norsk stadnamnarkiv). 83–88.
- Harley, J. B. 1989: Deconstructing the Map. – *Cartographica* 26, 2: 1–20. [Maiddái girjjis: Harley, J. B. 2001: *The New Nature of Maps*. Essays in the History of Cartography. Paul Laxton (doaimm). Baltimore & London: The Johns Hopkins University Press. 149–168.]
- Helander, Kaisa Rautio 2004a: Norgga báikenammapolitihkka ja sámi ássannamat Finnmarkkus. – Inger Marie Gaup Eira & Johanna Ijäs & Ole Henrik Magga (doaimm.), *Juho-Niillasa 70-jagi beaivái. Sámi dieddalaš áigečála 1/2004*: 132–157.
- 2004á: Muhtin fuomášumit báikenamaid njálmálaš ja čálalaš anus Norgga beale davimus Sámis. – Lars Magne Andreassen (doaimm.), *Samiske landskapsstudier*. Diedut 5/2004. 72–86.
- 2006: *The theory of toponymic silence and Sámi place names during the growth of the Norwegian nation state*. Sáhavuorru symposias “Place names and identities in multicultural contexts”, Kárášjohka 17.–19.8.2006. [Sáhavuorru almmustahttojuvvome.]

- Helleland, Botolv 1992: Stadnamnormering i 150 år. Ein balansegang mellom skriftradisjon, etymologi, rettskriving og uttale. – Finn Hødnebo & Jon Gunnar Jørgensen & Else Mundal & Magnus Rindal & Vésteinn Ólason (doaimm.), *Eyvindarbók. Festskrift til Eyvind Fjeld Halvorsen 4. mai 1992*. Universitetet i Oslo: Institutt for nordistikk og litteraturvitenskap. 95–107.
- Holm, Gösta 1980: Nordiskt och lapskt i Lapplands ortnamn. – *NORNA-rapporter 17. Ortnamn och språkkontakt*. 28–62.
- Häkli, Jouni 1999: Kartta ja historian taju. – John Westerholm & Pauliina Raento (doaimm.), *Suomen kartasto 1999*. 6. laitos. 100-vuotisjuhlakartasto. Helsinki: WSOY. 16–17.
- 2003: Paikan voima. Suomalaisuus historiallisena rakenteena. – Jan Rydman (doaimm.), *Tiede ja muutos. Aaveet ja haaveet. Tieteen päivät 2003*. Helsinki: Tieteellisten seurain valtuuskunta. 188–193.
- Indrebø, Gustav 1927: *Norsk namneverk*. Oslo: Olaf Norlis forlag.
- Kiviniemi, Eero 1975: *Paikannimien rakennetyypeistä*. Suomi 118: 2. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- 1990: *Perustietoa paikannimestä*. Suomi 148. Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran Toimituksia 516. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- Naert, Aino 1980: Klassifikasjonen av ortnamn inom ett finskt-svenskt språkkontaktssområde. – *NORNA-rapporter 17. Ortnamn och språkkontakt*. 277–304.
- Nash, Catherine 1999: Irish placenames: Post-colonial locations. – *Transactions of the Institute of British Geographers. New Series* 24: 4. 457–480.
- Niemi, Einar 2003: Del I. 1814–1860. – Einar Niemi & Jan Eivind Myhre & Knut Kjeldstadli (doaimm.), *Norsk innvandringshistorie. Bind 2. I nasjonalstatens tid 1814–1940*. Oslo: Pax Forlag. 11–174.
- Pedersen, Aud-Kirsti 1988: *Stadnamnlån. Fonologi og ortografi i lydlig lånte stadnamn med eit oversyn over fonologien i norsk på Skibotn og i Kvenangsbotn*. Hovudfagsoppgåve i nordisk språk. Universitetet i Tromsø: Institutt for språk og litteratur.
- 1996: Stadnamnlån, språkbruk og befolkningssamansetjing i Kvenangsbotn og Skibotn. – Tom Schmidt (doaimm.), *Norsk stadnamnarkiv 75 år 1921–1996. Årsmelding 1995*. Oslo: Avdeling for namnegransking. Institutt for nordistikk og litteraturvitenskap, Universitetet i Oslo. 95–112.
- 2001: Stadnamn og språkkontakt. Klassifikasjon av stadnamnmateriale med utgangspunkt i levande og utdøyd språkkontakt. – *Namn og nemne* 18: 99–116.
- Pedersen, Steinar 2001: Fra bruk av naturgodene etter samiske sedvaner til forbud mot jordsalg til ikke-norsktalende og Deanodat: Ei bygd innerst i Tanafjorden. – *Samiske sedvaner og rettsoppfatninger*. Bakgrunnsmateriale for Samerettsutvalget. NOU 2001: 34. Del VI: 289–421.
- Pitkänen, Ritva Liisa 1985: *Turunmaan saariston suomalainen lainanimistö*. Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran Toimituksia 418. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.

-
- Sandnes, Berit 2003: *Fra Staraffjell til Starling Hill. Dannelse og utvikling av norrøne stedsnavn på Orknøyene*. Trondheim: Det historisk-filosofiske fakultet, Institutt for nordistikk og litteraturvitenskap, Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet.
- Seip, Anne-Lise 1994: Jakten på nasjonal identitet. Kultur, politikk og nasjonsbygging i Norge i årene omkring “Det nasjonale gjennombrudd” 1830–1870. – *Nytt Norsk Tidsskrift* 3–4/1994: 281–294.
- 1997: Nasjonen bygges 1830–1870. – Knut Helle & Knut Kjeldstadli & Even Lange & Sølvi Sogner (doimm.), *Aschehougs Norges historie*. Bind 8. Oslo: Aschehoug & co.
- Slotte, Peter 1978: *Sjönammen i Karlebynejden. En undersökning av huvudledstyperna*. Acta Academiae Aboensis, Ser. A. Humaniora. Vol. 55, nr. 5. Åbo: Åbo Akademi.
- Swedell, Ulla 2005: Gällivares bebyggelsenamn i språkkontakt. – *NORNA-rapporter 80. Namnens dynamikk*. 291–301.
- Šrámek, Rudolf 1978: Zu den theoretischen Problemen der Namenforschung im Sprachkontakt. – *Onoma* 22: 1–2: 388–401.
- Torp, Arne & Vikør, Lars S. 2003 [1993]: *Hovuddrag i norsk språkhistorie*. 3. utgåve. Oslo: Ad Notam Gyldendal.
- Zilliacus, Kurt 1980: Ortnamnsförråden vid språkgränsen i Finland. – *NORNA-rapporter 17. Ortnamn och språkkontakt*. 317–349.
- 2002: *Forska i namn*. Skrifter utgivna av Svenska litteratursällskapet i Finland nr 640. Helsingfors: Svenska litteratursällskapet i Finland.